

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет

 — БЕРЕСТЕЦЬКА ОЛЕНА МИХАЙЛІВНА

УДК 332.1: 02: 05: 14

АКТИВІЗАЦІЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ДЕТЕРМІНАНТ РОЗВИТКУ
ТЕКСТИЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Спеціальність 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Тернопіль – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Желюк Тетяна Леонтівна,
Тернопільський національний економічний університет,
професор кафедри менеджменту та публічного управління.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Медвідь Вікторія Юрївна,
Сумський національний аграрний університет,
професор кафедри економіки та підприємництва;

кандидат економічних наук, доцент
Захаркевич Наталія Петрівна
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова,
доцент кафедри менеджменту, фінансів,
банківської справи та страхування

Захист відбудеться « 29 » листопада 2019 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.03 Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Бережанська, 4.

Автореферат розісланий « 28 » жовтня 2019 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
к. е. н., доцент

І. Я. Омецінська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Текстильна промисловість є однією з найбільш розвинутих галузей легкої промисловості у світі, яка забезпечує населення життєво необхідною продукцією. Вітчизняна текстильна промисловість, маючи інфраструктурний, кадровий, науковий, експортний потенціали, велику місткість споживчого ринку, водночас потребує структурної модернізації, вдосконалення сировинних логістичних потоків, активізації інноваційної складової. Крім цього, головною проблемою все ще є несистемність і невпорядкованість структурних перетворень, відсутність дорожньої карти модернізації текстильної промисловості на регіональному рівні. Процес відродження текстильного виробництва повинен бути забезпечений необхідною кількістю вітчизняної текстильної сировини, що потребує аналізу теоретичних і методичних основ формування стратегії розвитку галузі. Актуальність теми дослідження продиктована необхідністю переосмислення підходів до управління текстильною промисловістю, впорядкування структурних перетворень та вироблення дорожньої карти її модернізації відповідно до Стратегії розвитку промислового комплексу України та Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року.

Наукові та прикладні аспекти функціонування і розвитку легкої промисловості загалом досліджували такі вітчизняні та іноземні вчені-економісти, як: Ю. В. Гончаров, А. П. Гречан, В. В. Лойко, І. О. Максименко, О. Б. Наумов, І. І. Поліщук, І. О. Тарасенко, Т. М. Янковець та інші. Наукове підґрунтя для розвитку текстильної промисловості закладено в працях: Д. М. Стеценка, Л. І. Федулової, Ю. В. Гончарової, І. О. Максименка, В. Ю. Медвідь, О. Б. Наумова, О. М. Паливоди, І. О. Тарасенка, Б. Б. Семака та інших.

Теоретичним і прикладним базисом для вирішення проблем формування механізмів регіонального розвитку загалом та текстильної галузі зокрема стали праці провідних вчених-регіоналістів: О. І. Амоші, М. П. Бутка, З. С. Варналія, В. М. Гейця, Б. М. Данилишина, Л. В. Дейнеко, М. І. Долішнього, Н. П. Захаркевич, Е. А. Зіня, Т. Л. Желюк, В. Ф. Кифяка, В. В. Лагодієнка, Е. М. Лібанової, І. М. Луцького, А. Ф. Мельник, Г. Л. Монастирського, В. Ф. Семенова, Д. М. Стеценка, С. М. Серьогіна, Р. С. Чорного, Б. О. Язлюка та ін.

Беручи до уваги цінність праць згаданих науковців, слід зазначити, що сучасні світогосподарські виклики актуалізують потребу розвитку конкурентного потенціалу текстильної промисловості, переосмислення її ролі в регіональному відтворювальному процесі, формування принципово нового економічного механізму її функціонування, запровадження нових форм організації виробництва на основі поглиблення агропромислової інтеграції, удосконалення фінансових відносин, інвестиційно-інноваційної діяльності тощо. Вищезазначене, а також недостатнє використання сучасних підходів у модернізації текстильної промисловості зумовили вибір теми, її актуальність, постановку мети та завдань дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Виконання дисертації здійснювалося в межах планів науково-дослідних робіт: Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя за

темою: «Моделювання і логістика фінансово-виробничих, транспортних систем і зв'язку» (номер державної реєстрації 0112U002211), де автором обґрунтовано концепцію центрів відповідальності для управління витратами текстильного виробництва та здійснено техніко-економічне обґрунтування управлінських рішень на підприємствах текстильної галузі регіону; Тернопільського національного економічного університету за темою: «Механізм активізації бізнес-середовища, як суб'єкта трансформації міст України на засадах сталого розвитку та впровадження смарт-технологій» (номер державної реєстрації 0119U101365) в частині інновацізації стратегічного планування розвитку галузі на засадах смарт-спеціалізації.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є удосконалення теоретичних та прикладних детермінант розвитку текстильної промисловості в регіонах України та вироблення пропозицій з модернізації її складових. Для досягнення окресленої мети визначено такі завдання:

- дослідити детермінанти розвитку текстильної промисловості з метою визначення імперативів її формування та місця в регіональному відтворювальному процесі;
- обґрунтувати наукові підходи до дослідження текстильної промисловості для розробки концептуальної моделі управління нею на регіональному рівні;
- визначити інституційні детермінанти текстильної промисловості регіону для створення підґрунтя щодо її подальшого розвитку та реформування;
- проаналізувати розвиток текстильної промисловості в регіонах України з метою виявлення наявних асиметрій, стримуючих чинників розвитку і поглиблення інформаційно-аналітичного забезпечення управління нею та оцінити потенціал регіональних ринків текстилю;
- з'ясувати можливості застосування кластерного підходу в організації та веденні бізнесу в текстильному виробництві на регіональному рівні з метою активізації інвестиційно-інноваційних детермінант розвитку;
- розробити дорожню карту модернізації текстильної промисловості для посилення її ролі в регіональному розвитку із виділенням напрямків забезпечення зростання конкурентоспроможності;
- запропонувати напрями забезпечення конкурентного розвитку текстильної промисловості;
- окреслити шляхи екологоорієнтованого вектору розвитку текстильної промисловості для забезпечення її сталого розвитку та формування регіонального ринку екотекстилю.

Об'єктом дослідження є процес трансформації текстильної промисловості в регіонах.

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні аспекти активізації детермінант розвитку текстильної промисловості на регіональному рівні.

Методи дослідження. Теоретичним підґрунтям дослідження є теорії регіональної економіки, регіонального розвитку та регіонального управління. За основу дослідження взято системний, синергетичний, інституціональний підходи та сучасні методи аналізу, прогнозування, організації та управління, до яких, зокрема, належить циркулярний та кластерний підходи.

У процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи: абстрактно-логічний метод – для формулювання категоріально-понятійного апарату та висновків дослідження; методи системного аналізу – для вивчення основних тенденцій розвитку та модернізації текстильної промисловості регіонів; узагальнення – при обґрунтуванні наукових засад управління текстильною промисловістю регіону; структурного та порівняльного аналізу – при дослідженні чинників розвитку текстильної промисловості; економіко-математичного моделювання – при оцінюванні ризиків інноваційної діяльності для розробки дорожньої карти модернізації текстильної промисловості на регіональному рівні.

Законодавчу базу дисертації становлять чинні нормативно-правові документи щодо регулювання легкої промисловості загалом і текстильного виробництва в Україні та її регіонах зокрема. Інформаційно-аналітичним підґрунтям для написання наукової роботи стали дані Державної служби статистики, Міністерства регіонального розвитку та житлово-комунального господарства, Міністерства економічного розвитку і торгівлі, обласних державних адміністрацій, Світової організації торгівлі, матеріали Української асоціації підприємств легкої промисловості, підприємств, що здійснюють текстильне виробництво, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених щодо позицій розвитку та розміщення продуктивних сил, регіональної політики та регулювання розвитку регіонів, організаційних форм ведення бізнесу, стратегічних імперативів сталого розвитку.

Наукова новизна отриманих результатів. Основний науковий результат дисертаційної роботи полягає у створенні теоретичного підґрунтя та поглибленні прикладних засад активізації детермінант конкурентного розвитку текстильної промисловості в регіонах. Результати дослідження, що визначають його наукову новизну, такі:

уперше:

– розроблено дорожню карту модернізації текстильної промисловості на мезорівні, за основу якої взято концепцію сталого розвитку, циркулярної економіки та активізації конкурентного потенціалу галузі за ціною, якістю, логістичною мобільністю, асортиментом, організаційними формами ведення бізнесу на внутрішньому, регіональному та міжнародному ринках. Використання цієї карти стане драйвером для якісної модернізації текстильного виробництва;

удосконалено:

– понятійний апарат дослідження в частині верифікації та структуризації сутнісних характеристик детермінант розвитку текстильної галузі, які, на відміну від чинних підходів, враховують не лише факторні, а й історичні, відтворювальні, технологічні, функціональні, управлінські, просторові аспекти функціонування галузі, і можуть мати підсилювальний або послаблюючий вплив на розвиток текстильної галузі регіону;

– інституційні детермінанти управління текстильною галуззю на регіональному рівні, які відображені в концептуальній моделі управління, що об'єднує систему організаційно-правових, економічних, техніко-технологічних

заходів, які забезпечуватимуть збалансований розвиток аграрно-текстильних інтеграційних структур. Результатом реалізації цієї моделі є такі напрацювання: розширення власної сировинної бази; капіталізація можливостей інноваційної, цифрової, зеленої економіки, економіки знань, що дасть змогу створювати поліфункціональні тканини з дотриманням екологоорієнтованого вектору; детінізація національного ринку текстилю; формування культури споживання текстильних тканин;

– науково-методичні засади інформаційно-аналітичного забезпечення управління текстильною промисловістю регіону, які, на відміну від наявних (оцінка виробничого, ресурсного, експортного потенціалів), містять стратегічний аналіз розвитку текстильної галузі, оцінку її технологічного рівня, інноваційно-інвестиційної активності, інвестиційних ризиків, результативності науково-дослідної та екологоорієнтованої діяльності, що створює підґрунтя для активізації інституційних детермінант розвитку текстильної галузі на регіональному рівні;

– організаційні засади нарощування конкурентного потенціалу текстильної промисловості, які базуються на рівневій системі управління і передбачають на мікрорівні використання екологічно безпечних видів сировини, покращення параметричних характеристик продукції, створення «розумних тканин»; на галузевому рівні – запровадження біотехнологій переробки сировини для текстильної промисловості, розвиток інтеграційних структур, створення агротекстильних стратегічних альянсів; на мезорівні – формування інноваційних текстильних кластерів, розвиток регіонального ринку екологічного текстилю, брендинг текстильної продукції; на макрорівні – розвиток інноваційного середовища, інституціоналізацію розвитку промислових хайтек-сегментів; на мегарівні – інтеграцію в міжнародні ланцюги доданої вартості, що забезпечить синергетичний ефект від модернізації та структурної трансформації текстильної промисловості;

набули подальшого розвитку:

– організаційно-наукові підходи до створення регіонального текстильного кластера, який поєднує комерційних та некомерційних учасників, локальні центри народних ремесел на базі об'єднання креативного потенціалу домашніх господарств, що сприятиме покращенню ресурсних, технологічних, функціональних, управлінських детермінант регіонального розвитку галузі, забезпечуватиме зростання зайнятості, сприятиме збереженню культурних та історичних детермінант;

– організаційно-методичні підходи до запровадження екологічного аудиту на підприємствах, що здійснюють текстильне виробництво, за основу якого взято врахування таких критеріїв: обмеження використання небезпечних хімічних речовин, зниження негативних екологічних впливів, зменшення енергоємності технологічного процесу виробництва, зменшення відходів виробництва та споживання, що сприятиме екологічній безпеці текстильних виробів та формуванню регіонального ринку екотекстилю;

– напрями диверсифікації фінансового забезпечення модернізації текстильної промисловості (використання грантового фінансування; об'єднання

коштів на засадах краудфандингу для ревіталізації старих промислових районів, що забезпечить реалістичність досягнення векторів модернізації текстильної промисловості; залучення громадських та благодійних організацій до участі у налагодженні рекламно-інформаційної діяльності для поширення інформації про туристичні можливості осередків народних промислів в об'єднаних територіальних громадах).

Практичне значення отриманих результатів дослідження. Отримані автором результати апробовані й доведені до рівня конкретних методичних і практичних рекомендацій, зокрема ці розробки стосуються:

– інституційних, організаційно-функціональних, управлінських детермінант розвитку народних текстильних промислів використані при розробці інноваційних запитів у рамках реалізації стратегічних ініціатив розвитку Білецької об'єднаної територіальної громади (довідка № 471 від 11.06.2019 р.);

– створення текстильного кластера використані у роботі Управління стратегічного розвитку міста Тернопільської міської ради при реалізації Плану стратегічного розвитку міста Тернополя до 2025 року в рамках досягнення цілей модернізації базових та створення нових виробництв (довідка № 191/2 від 20.05.2019 р.);

– інформаційно-аналітичного супроводу моніторингу, стратегічного планування розвитку текстильної галузі використані в роботі Тернопільської обласної державної адміністрації при розробці Програми економічного та соціального розвитку Тернопільської області на 2019 рік (довідка № 02-3215/32 від 20.05.2019 р.);

– вдосконалення системи менеджменту щодо створення центрів відповідальності, системи маркетингу в частині оптимізації логістичних потоків та цінової політики, обліку та контролю, а також модель екологічного аудиту використані в роботі ВАТ Тернопільське об'єднання «Текстерно» (довідка № 09/159 від 06.06. 2019 р.).

Науково-теоретичні та практичні розробки дисертації використані у навчальному процесі кафедри економічної кібернетики Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя при викладанні дисциплін «Економіка підприємства», «Нові технології та інноваційний розвиток підприємства», «Методологія наукових досліджень в інформаційній економіці», «Прогнозування соціально-економічних процесів» (довідка № 2/28-1174 від 17.05.2019 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею. Усі наукові результати, теоретичні положення та практичні рекомендації, які виносяться на захист, є результатом особисто проведеного автором дослідження. Внесок дисертанта в колективно опубліковані праці конкретизовано у переліку публікацій.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження представлені та схвалені на 4 міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: «Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід» (Тернопіль, 6–8 жовтня 2011 р.); «Актуальні задачі сучасних технологій» (Тернопіль, 19–20 листопада 2014 р.); «Літні наукові дискусії – 2019» (Вінниця, 24 червня

2019 р.), «Пріоритетні шляхи розвитку науки» (Київ, 15–16 червня 2019 р.); 2 всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Актуальні проблеми менеджменту в умовах інноваційного розвитку економіки» (Тернопіль, 17 квітня 2019 р.); «Реформа адміністративно-територіального устрою в Україні: реалії та перспективи» (Полтава, 29 травня 2019 р.) та конференції «Економічні, правові, інформаційні та гуманітарні проблеми розвитку України в пост стабілізаційний період» (м. Тернопіль, 16 квітня 2008 р.).

Публікації. Основні результати дослідження опубліковані у 13 наукових працях (з яких 2 у співавторстві), з них: 5 публікацій – у наукових фахових виданнях (у т.ч. 4 публікації – у виданнях, включених до реєстру міжнародних наукометричних баз), 8 праць апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій становить 5,02 д. а., з яких особисто автору належить 4,48 д. а.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний текст дисертаційної роботи становить 165 сторінок друкованого тексту та містить 39 таблиць та 24 рисунки, з них 8 таблиць та 2 рисунки займають повну сторінку. Список використаних джерел налічує 188 найменувань та охоплює 21 сторінку. У дисертації подано 12 додатків на 35 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі «Теоретичні та інституційні детермінанти розвитку текстильної промисловості в регіонах України» досліджено місце текстильної промисловості в регіональній економіці, верифіковано та структуровано детермінанти її розвитку, обґрунтовано наукові підходи до дослідження функціонування текстильної промисловості та інституційні засади управління нею.

Для характеристики предмета дослідження виокремлено кілька підходів, відповідно до яких текстильну промисловість розглянуто: з позицій розвитку та розміщення промислового комплексу, як найбільшу підгалузь легкої промисловості, до якої належить первинна обробка текстильної сировини, бавовняна, льняна, вовняна, шовкова, нетканих матеріалів, конопле-джутова, текстильно-галантерейна, трикотажна підгалузі; з позицій ринкового підходу – в складі ринку продукції легкої промисловості, як перспективний сегмент для розвитку креативних індустрій, розвитку етнотенденцій та хендмейду, освоєння підприємцями нових способів ведення бізнесу, впровадження Е-комерції; з позицій статистичного обліку та звітності текстильну промисловість представлено текстильним виробництвом, що містить підготовку та прядіння текстильних волокон, ткацьке виробництво, кінцеве оздоблення текстильних виробів і одягу, виробництво готових текстильних виробів.

Текстильну промисловість визнано важливою складовою регіональної економіки, яка бере участь у регіональному відтворювальному процесі, наповнює регіональний ринок споживчих товарів, пропонує доступний, безпечний, якісний текстиль, створює робочі місця, покращує підприємницький клімат, сприяє позиціонуванню національного бренду та зберігає регіональні традиції і культуру.

Основними детермінантами регіонального розвитку текстильної промисловості, які можуть посилювати чи послаблювати дію один одного, рекомендовано вважати такі: історичні, інституційні, відтворювальні, просторові, вартісні, ресурсні (сировинні, кадрові, фінансові, інформаційні, матеріально-технічні), технологічні, управлінські (з виокремленням підсистем внутріорганізаційного менеджменту (аналітична, планова, регулятивна, облікова, мотиваційна, комунікативна) та промислового маркетингу), функціональні, соціальні, культурні, економічні, зовнішньоекономічні, інноваційні, інвестиційні, екологічні.

На основі аналізу детермінант текстильної промисловості встановлено, що в Україні її розвиток ускладнюється низкою об'єктивних і суб'єктивних чинників, серед яких найбільш вагомими є невизначеність стратегічних напрямків. Розглянуто наукові підходи, які доцільно покласти в основу розвитку текстильної промисловості, для посилення її ролі в регіональному відтворювальному процесі: кластерну теорію, теорію витрат, теорію полюсів зростання, просторової взаємодії ринкових потенціалів, інноваційного, конкурентного, сталого розвитку, креативного розвитку територіальних суспільних систем, що базуються на ознаках постіндустріального суспільства та поєднують в собі позитивні характеристики інноваційної економіки, інформаційної економіки та економіки знань.

Доведено, що для активізації інституційних детермінант розвитку текстильної галузі важливе запровадження інноваційних підходів у систему управління нею на засадах смарт-спеціалізації з урахуванням світових ринкових та технологічних тенденцій інноваційного розвитку.

Аргументовано, що інституційні детермінанти розвитку галузі повинні визначатися регіональною політикою, яка має об'єднувати систему організаційно-правових, економічних, техніко-технологічних заходів, що забезпечували б розвиток аграрно-текстильних інтегрованих структур відповідно до потреб та викликів четвертої промислової революції, потреб забезпечення збалансованого розвитку галузі. Концептуальну модель такої політики подано на рис. 1. Ця модель передбачає: розвиток власної сировинної бази; активізацію наукового потенціалу текстильної галузі; розвиток інтеграційних структур; капіталізацію можливостей інноваційної, цифрової, циркулярної економіки.

Для формування культури споживання текстильних тканин, відмічено важливість підтримки національного брэнда, що стимулюватиме зростання валового регіонального та валового внутрішнього продуктів, шерінгове споживання, смарт-утилізацію відповідно до стандартів обраної стратегії сталого розвитку і сприятиме розвитку ринків екотекстилю.

У контексті вдосконалення інституційних детермінант розвитку текстильної галузі аргументовано необхідність реалізації заходів щодо захисту вітчизняного виробника, боротьби з контрафактною і контрабандною продукцією, використання субсидій, лізингових схем, інвестиційних фондів, розвитку приватно-державного партнерства.

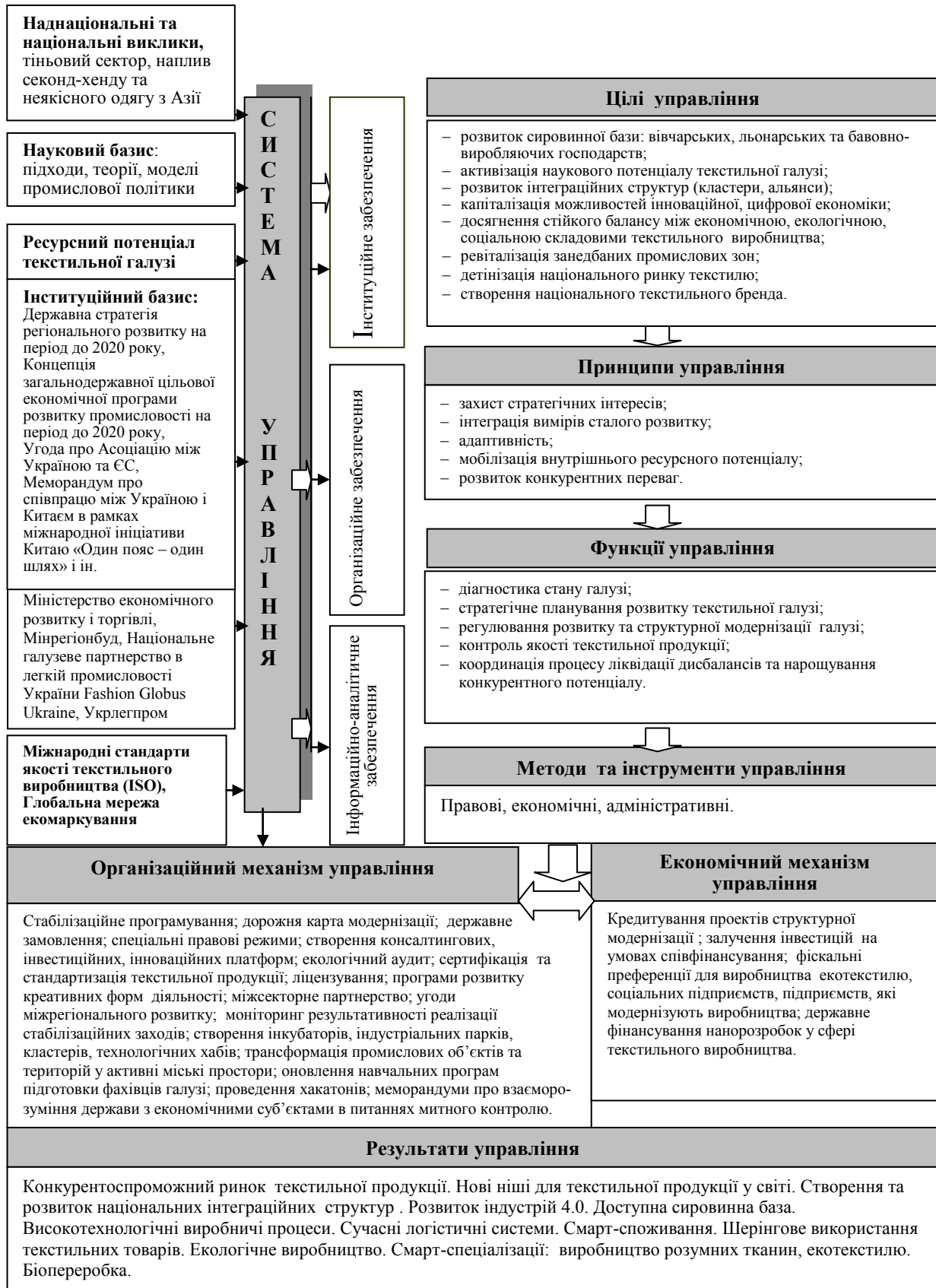

Рис. 1. Концептуальна модель регіонального управління текстильною галуззю регіону

У другому розділі «Оцінка трансформацій текстильної промисловості на регіональному рівні» проведено аналіз сучасного стану текстильної промисловості України та її регіонів, оцінено потенціал регіональних ринків текстилю, проаналізовано зовнішньоекономічні та інвестиційно-інноваційні детермінанти розвитку текстильної промисловості в регіоні.

На основі дослідження встановлено, що вітчизняний ринок продукції легкої промисловості є доволі конкурентним, на ньому функціонує понад 2,3 тис. підприємств з близько 85 тис. працівників, а обсяги виробленої ними продукції досягають 22 млрд грн. Ринок представлений малими (86,0% від загальної кількості) та середніми (14,0%) підприємствами.

На основі аналізу кількості підприємств у текстильній галузі та їхніх працівників засвідчено поступове збільшення кількості суб'єктів господарювання на фоні ще збереження негативної динаміки (на 1.01.2014 р. 547 підприємств, задіяних у текстильному виробництві та 17 тис. працівників; на 1.01.2018 р. – 510 підприємств та 15,9 тис. працівників) та поступове відновлення фінансових результатів господарської діяльності (зі збитків у 376,3 млн. грн. у 2014 р. до прибутків у 2018 р. – 345, 8 млн. грн).

Проведено аналіз індексів виробництва продукції текстильної промисловості за період 2014–2018 рр. (табл. 1) та встановлено, що позитивний тренд 2016–2017 рр. змінився на уповільнення динаміки розвитку. Основними причинами такого стану визнано значну частку тінізації внутрішнього ринку, зростання обсягу ввезення вживаного одягу та взуття, який у 2017 р. становив 131,9 тис. т (154,4 млн дол. США), невідповідність між попитом і пропозицією за співвідношенням «ціна-якість».

Таблиця 1

Індекси текстильного виробництва України за 2014–2018 рр.
(відсотків до попереднього року)

Види діяльності	2014	2015	2016	2017	2018
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	98,6	92,0	102,2	107,2	96,8
Текстильне виробництво	103,9	96,8	104,9	112,6	96,5
Ткацьке виробництво	98,1	109,4	105,8	114,8	96,2
Виробництво інших текстильних виробів	104,5	93,2	105,4	113,0	96,7
Виробництво одягу	102,0	92,1	101,0	104,4	97,9
Виробництво одягу хутряного	95,6	94,7	102,6	105,6	97,7
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	84,0	84,5	101,5	107,0	94,1
Дублення шкір і оздоблення шкіри; виробництво дорожніх виробів, сумок, лимарно-сідельних виробів; вичинка та фарбування хутра	81,4	82,7	98,5	107,7	90,9
Дублення шкір і оздоблення шкіри; вичинка та фарбування хутра	77,5	75,4	93,7	104,0	98,1

Примітка: розраховано з використанням інформації Державної служби статистики України.

Аналіз текстильного виробництва в розрізі регіонів показав сповільнення випуску текстильної продукції практично у всіх регіонах. Ткацьке виробництво, зокрема тканини з ниток синтетичних та штучних комплексних високої міцності, тканини з ниток стрічкових чи подібних (у т. ч. нейлон, інші поліаміди,

віскозний (штучний) шовк), здійснюють Житомирська, Харківська область та м. Київ. Харківська область займає першість за обсягом ткацького виробництва із вкладом 31,3% у загальний обсяг виробництва текстильної продукції.

На основі проведеного дослідження виокремлено такі причини уповільнення темпів текстильного виробництва: відсутність довгострокового інвестування в модернізацію виробництва; скорочення сировинної бази; кадровий дефіцит; зменшення внутрішнього попиту на національну продукцію через її високу ціну порівняно з іноземними аналогами; суттєве зниження купівельної спроможності споживачів; тіньовий сектор.

Незважаючи на обсяги падіння темпів виробництва, продаж текстильної продукції за період 2014–2018 рр. зріс майже в три рази, що вказує на покращення конкурентних позицій вітчизняних виробників галузі на ринку споживчих товарів. На основі аналізу текстильної галузі з позицій сировинних детермінант встановлено, що вітчизняний ринок текстильної продукції залежний від сировини, але одночасно спостерігається позитивна динаміка зменшення виробництва продукції з синтетичних волокон і зростання виробництва продукції із волокон рослинного походження, що свідчить про тенденцію створення екологічно безпечних тканин. Дослідження показало, що Україна має великий потенціал для розвитку льонарства. В Україні цю культуру на сьогодні вирощують лише у трьох областях: Чернігівській, Сумській та Житомирській. Однак подальший розвиток сировинної бази текстильної промисловості залишається необхідною передумовою її конкурентного позиціонування як на вітчизняному, так і на зарубіжному ринках.

Аналіз зовнішньоекономічних детермінант текстильного виробництва показав, що зовнішній вклад є від'ємним і домінує імпорт, оскільки, незважаючи на зону вільної торгівлі з європейськими країнами, яка почала діяти з 1 січня 2016 р., Україна усунула митні бар'єри і відкрила доступ до ринку місткістю понад 500 млн споживачів, приєднавшись з 2018 р. до конвенції Пан-Євро-Мед за всіма видами текстильної продукції. Провідні позиції за обсягом імпорту текстильної продукції займають Чернівецька, Чернігівська, Житомирська, Закарпатська та Львівська області. Найбільший розрив між експортом та імпортом відзначено за шовковими тканинами (імпорт перевищує експорт в 159 разів); за текстильними матеріалами (4,4 рази). Найбільший відсоток експорту забезпечують Хмельницька, Чернігівська, Харківська та Львівська області.

У роботі акцентовано увагу на тому, що конкурентне позиціонування текстильної галузі неможливе без кооперації та інтеграції в ланцюгах створення доданої вартості, кооперації за давальницькими схемами, створення спільної інфраструктури, фінансового та маркетингового супроводу просування продукції на нові ринки. Аналіз потенціалу регіональних ринків текстильної продукції показав, що підприємства цієї галузі, які діють, здебільшого сконцентровані в центральних та східних регіонах, а народні промисли – в західних регіонах України. Текстильне виробництво представлене первинною обробкою сільськогосподарської сировини (льону та вовни), виробництвом тканин та нетканих матеріалів, трикотажних виробів, технічних волокон, в'язаних сіток та канатів.

У процесі дослідження виокремлено іманентні ознаки регіональних ринків текстилю, серед яких: фрагментарність, яка пов'язана із наповненням ринку товарами низької якості та нижчої ціни, залежність від імпортової сировини, витіснення експорту імпортом за всіма товарними групами, що вимагає посилення тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в частині квотування імпорту текстильної продукції, розробки альтернативного імпортозаміщувального підходу в сировинному забезпеченні галузі, посилення екологічних та якісних параметрів готової продукції та збалансування цих характеристик з ціною, диференціації фінансового забезпечення підприємств галузі для прискореної модернізації та подальшого конкурентного розвитку.

На основі аналізу інвестиційної активності регіонів загалом встановлено значну диференціацію регіонів. Зокрема, найбільша інвестиційна активність простежується лише в Дніпропетровській, Запорізькій, Київській, Полтавській, Львівській областях. Саме в Запорізькій, Львівській, Дніпропетровській областях зафіксовано найбільший обсяг інвестицій у переробній промисловості. Однак щодо інвестицій у текстильне виробництво, то регіонами-лідерами в цьому процесі є Хмельницька область, в якій сконцентровано 15% від усіх інвестицій у переробній промисловості, Чернівецька (13,2%) та Львівська (5,8%) області.

У результаті аналізу інноваційно-інвестиційних детермінант розвитку текстильної галузі регіонів визначено, що в Хмельницькій, Вінницькій, Полтавській, Харківській областях та м. Києві збільшилася кількість підприємств, які впроваджували інноваційні процеси, що стосуються маловідходних, ресурсозберігаючих технологій та впровадження інноваційних видів продукції. Незважаючи на це, найбільшою проблемою для галузі все ще є негативна динаміка витрат на науково-дослідні розробки, а це неприпустимо в умовах промислової революції 4.0.

У третьому розділі «Напрями модернізації текстильної промисловості на регіональному рівні» запропоновано дорожню карту модернізації текстильної промисловості регіону, обґрунтовано шляхи нарощування конкурентоспроможності текстильної промисловості регіону та забезпечення екологоорієнтованого вектора її розвитку.

Застосування методики стратегічного SWOT-аналізу текстильної галузі дозволило обґрунтувати можливі перспективи її подальшого розвитку та виявити можливі ризики та загрози. Визначено, що вирішення проблем розвитку текстильної галузі залежить від структурної модернізації легкої промисловості загалом та текстильної зокрема. У цьому контексті запропоновано дорожню карту модернізації текстильної промисловості на мезорівні (рис. 2). Доведено, що основою дорожньої карти має бути концепція, яка опирається на сталий розвиток та конкурентний потенціал галузі на внутрішньому, регіональному та міжнародному ринках. Конкурентний потенціал повинен формуватися за ціною, якістю, логістичною мобільністю, асортиментом і організаційними формами ведення бізнесу, в основі яких мають бути кластери. Ця карта зорієнтована на кластерний підхід до управління галуззю, який дає змогу розробляти: окремим територіям – власні стратегії розвитку текстильного виробництва, а кластеру – конкретні плани дій для її реалізації.

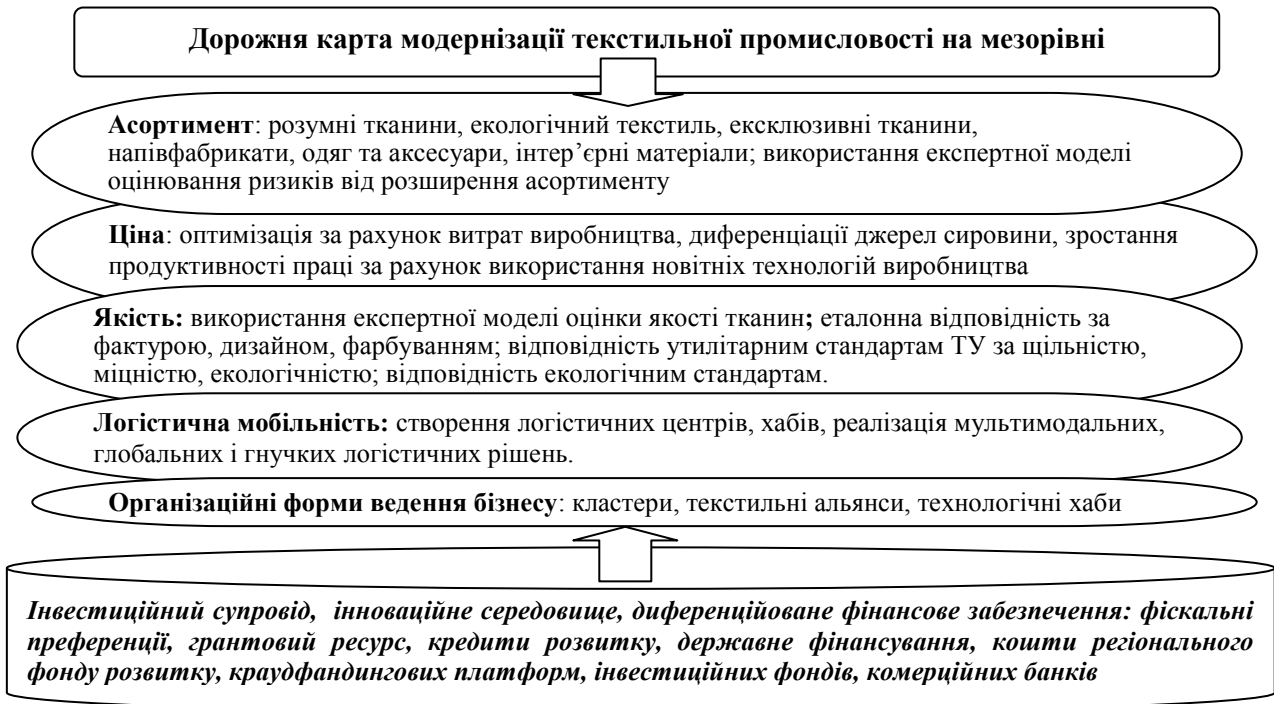

Рис. 2. Дорожня карта модернізації текстильної галузі регіону

У процесі дослідження запропоновано створення регіонального кластеру на базі об'єднання потенціалу підприємницьких структур, наукових, фінансових установ, домашніх господарств, владних інститутів Тернопільської, Волинської, Хмельницької областей. Основними учасниками текстильного кластера мають бути такі: ВАТ Тернопільське об'єднання «Текстерно» (м. Тернопіль), яке має досвід виробництва стратегічно важливих для національної економіки новітніх тканин; ТОВ «Тканини Поділля» (м. Хмельницький), яке має необхідну ресурсну базу для виробництва тканин; ПРАТ «Едельвіка» (м. Луцьк), яке має досвід створення сучасних, високоякісних, екологічно-чистих модних брендів та збільшення експорту інноваційної текстильної продукції; ТВ «Ватра-Захід» (м. Тернопіль), що зможе забезпечити енергетичні ресурси кластера та виробництво електропровідних ниток для створення нанотканин.

У контексті реалізації цієї дорожньої карти запропоновано використовувати економіко-математичну модель оцінювання ризиковості реалізації стратегічних рішень відповідно до вибору оптимального фінансового рішення. На основі проведених розрахунків встановлено, що менш ризиковим для підприємств регіонального кластера є налагодження виробництва сучасних інноваційних тканин та впровадження інноваційних технологій, на відміну від модернізації чинних технологій. Також для забезпечення якості текстильного виробництва рекомендовано застосування експертної оцінки якості тканин з використанням коефіцієнта конкордації, який дає змогу врахувати думку експертів щодо оцінки параметричних властивостей тканин.

Оцінка детермінант нарощування конкурентного потенціалу текстильної галузі відображена в рівневій моделі розвитку та управління текстильним виробництвом. Важливим аспектом розвитку текстильного виробництва має стати зміщення акцентів на екологізацію та безпечне споживання продукції текстильної

галузі. Для цього в роботі запропоновано організаційно-методичні підходи до проведення екологічного аудиту для суб'єктів текстильного виробництва. Такий аудит повинен охоплювати: постачання волокон; процес виробництва в частині використання хімічних речовин, енергії; якісні характеристики продукції. Запровадження екологічного аудиту сприятиме екологічній безпеці текстильних матеріалів та виробів і формуванню регіонального ринку екотекстилю.

Доведено, що держава через систему державних замовлень, цільового програмування повинна стимулювати підприємства текстильної галузі до проведення екологічного аудиту. Державний комітет України зі стандартизації, метрології та сертифікації має стежити за дотриманням суб'єктами господарювання безпеки технологічних процесів, рівня забруднення і токсичності сировини для виготовлення продукції, допустимих норм викидів виробництва в навколишнє середовище, якість готових текстильних виробів.

Проведене дослідження дало змогу виокремити регіони-лідери текстильного виробництва (табл. 2).

Таблиця 2

Рейтинги регіонів за основними напрямками дослідження

Області	Місце регіону за напрямом дослідження**							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Вінницька	22	10	11	13	–	16	18	–
Волинська	10	10	13	3	–	15	15	–
Дніпропетровська	15	9	12	20	1	16	2	–
Донецька	23	8	*	5	–	19	4	–
Житомирська	14	9	4	12	–	8	16	–
Закарпатська	19	5	5	19	2	10	13	–
Запорізька	17	10	11	8	–	18	9	–
Івано-Франківська	9	9	11	24	–	12	8	–
Київська	4	10	13	21	–	14	3	–
Кіровоградська	21	13	14	15	–	20	23	–
Луганська	23	12	*	–	–	18	11	–
Львівська	1	6	3	9	–	5	7	–
Миколаївська	20	7	6	7	–	16	17	–
Одеська	5	12	*	11	–	18	5	–
Полтавська	18	1	14	23	3	4	6	–
Рівненська	11	9	13	10	–	11	22	–
Сумська	12	9	9	14	–	13	21	–
Тернопільська	7	11	10	22	–	16	24	1
Харківська	6	3	*	17	4	3	10	–
Херсонська	17	13	8	2	–	20	19	–
Хмельницька	3	2	1	1	–	1	20	3
Черкаська	16	6	*	18	–	7	14	–
Чернівецька	8	9	2	6	–	6	25	–
Чернігівська	13	4	7	16	–	2	12	–
м. Київ	2	6	13	4	5	9	1	2

Примітки:

* Дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації.

** Напрями дослідження:

1. Кількість підприємств текстильного виробництва переробної промисловості, що діють.
2. Зовнішня торгівля текстильною продукцією.
3. Обсяг капітальних інвестицій.
4. Нарощення обсягів виробництва продукції текстильної промисловості.
5. Виробництво екотекстилю з екосертифікацією.
6. Рівень експорту текстильної продукції.
7. Обсяг прямих іноземних інвестицій.
8. Виробництво стратегічних новітніх тканин на замовлення.

Регіонами-лідерами, які за результатами проведеного дослідження показали першість, визнано Львівську, Полтавську, Хмельницьку, Житомирську, Дніпропетровську, Київську, Тернопільську області (рис. 3).

Рис. 3. Регіони-лідери в конкурентному розвитку текстильного виробництва

Це регіони, які не тільки активізували потенціал текстильного виробництва у розвитку регіональних економік, а й змогли задіяти драйвери інноваційного, сталого, циркулярного розвитку текстильної галузі. Підтримка цих регіонів через важелі економічної політики лише сприятиме нарощуванню конкурентного потенціалу текстильного виробництва.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання, що полягає в обґрунтуванні детермінант розвитку текстильної промисловості регіону для створення підґрунтя для її розвитку та реформування. Результати проведеного дослідження дали змогу зробити такі висновки:

1. Текстильна промисловість є важливою складовою регіональної економіки, оскільки бере участь у регіональному відтворювальному процесі, наповнює регіональний ринок споживчих товарів, пропонує доступний, безпечний, якісний текстиль, створює робочі місця, покращує підприємницький клімат, сприяє позиціонуванню національного бренда, зберігає регіональні традиції та культуру.

Основними детермінантами розвитку текстильної промисловості потрібно вважати: історичні, інституційні, відтворювальні, просторові, вартісні, ресурсні (сировинні, кадрові, фінансові, інформаційні, матеріально-технічні),

технологічні, управлінські (з виокремленням підсистем внутріорганізаційного менеджменту (аналітична, планова, регулятивна, облікова, мотиваційна, комунікативна) та промислового маркетингу), функціональні, соціальні, культурні, економічні, зовнішньоекономічні, інноваційні, інвестиційні, екологічні тощо.

2. До наукових підходів, які доцільно покласти в основу розвитку текстильної промисловості та посилення її позицій у конкурентному розвитку регіонів, необхідно віднести кластерну теорію, теорію витрат, теорію полюсів зростання, просторової взаємодії ринкових потенціалів, інноваційного, сталого розвитку, створення креативного середовища, що сформує базу для технологічного прориву галузі на регіональному рівні.

3. Сучасний інституційний супровід розвитку текстильної промисловості в регіоні має передбачати: векторність розвитку галузі, її інноваційні форми організації, механізми забезпечення сталого розвитку та екологізації виробництва, забезпечення управління якістю й боротьби з тіньовим бізнесом та базуватися на концептуальній моделі управління галуззю на регіональному рівні. Дана модель має містити систему організаційно-правових, економічних, техніко-технологічних важелів. Реалізація цієї моделі забезпечить вдосконалення інституційних, ресурсних, функціональних детермінант регіонального розвитку текстильної промисловості, сприятиме детінізації ринку текстилю, створенню національного текстильного бренду, формуванню інноваційної культури виробництва та споживанню текстильних тканин, підтримці інноваційних форм ведення бізнесу.

4. Аналіз сучасного стану текстильної промисловості, проблем та перспектив розвитку внутрішнього ринку продукції вказує на необхідність посилення ресурсних детермінант розвитку галузі в частині: розвитку ендогенної складової сировинної бази текстильної промисловості, впровадження інновацій, розвитку кадрового потенціалу, опанування новітніх технологій, запровадження системи фінансової підтримки галузі; обмеження доступу на український ринок контрабанди й імпортової текстильної продукції та сировини.

5. Для активізації інвестиційних та інноваційних детермінант текстильного виробництва необхідно вирішити проблему диференціації джерел фінансового забезпечення галузі, підтримувати нові організаційні форми ведення бізнесу, сприяти імплементації новітніх технологій, підтримувати експорт інноваційних тканин, що дасть можливість конкурентного позиціонування національної інноваційної продукції текстильної галузі в світі.

6. Запропоновані науково-методичні підходи до вдосконалення моніторингу результативності управління текстильною галуззю передбачають оцінку виробничого, ресурсного, експортного потенціалів, містять стратегічний аналіз розвитку текстильної галузі, оцінку її технологічного рівня, інноваційно-інвестиційної активності, інвестиційних ризиків, результативності науково-дослідної, екологоорієнтованої діяльності, що створює підґрунтя для активізації інституційних детермінант розвитку текстильної галузі.

7. За основу розробленої дорожньої карти модернізації текстильної промисловості на мезорівні взято концепцію сталого розвитку в частині: екологізації виробництва; активізації конкурентного потенціалу галузі за ціною, якістю, логістичною мобільністю, асортиментом, організаційними формами ведення бізнесу на внутрішньому, регіональному та міжнародному ринках; стимулювання інвестицій через пілотні програми переходу від давальницької схеми до повного циклу, техніко-економічні дослідження для конкретних інвестицій та сприяння цільовим інвесторам. Вона сприятиме вдосконаленню організаційно-функціональних, просторових, ресурсних, технологічних детермінант розвитку текстильної галузі, виробленню концептуальних засад розвитку та модернізації текстильної галузі.

У рамках дорожньої карти доцільним є використання експертної моделі оцінювання ризиків від впровадження новітніх технологій на основі оптимального фінансового рішення, що зменшить ризики від інноваційної діяльності та моделі експертного вдосконалення якісних параметричних характеристик текстильних виробів.

8. Створення з метою забезпечення конкурентного розвитку текстильного виробництва регіонального кластера дає змогу реалізувати циркулярний підхід до управління регіональною економікою, забезпечити ревіталізацію промислових зон, розвиток центрів народних ремесел, міжсекторне партнерство у нагромадженні та використанні фінансових ресурсів для структурної модернізації текстильної галузі, активізувати культурні детермінанти її розвитку.

9. З метою підвищення якості продукції текстильного виробництва доцільно запровадити обов'язковий екологічний аудит для виробників текстильної продукції, який має бути спрямований на зниження енергоємності технологічного процесу та негативних екологічних впливів виробництва, обмеження використання небезпечних хімічних речовин, зменшення відходів виробництва та споживання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Берестецька О. М. Регіональні аспекти розвитку та модернізації текстильної промисловості України. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2018. Вип. 23. С. 56–60. (0,53 д. а.)

2. Берестецька О. Аналіз дорожньої карти розвитку текстильної промисловості регіону як інструменту конкурентного позиціонування в глобальній економіці. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2018. Вип. 3–4. С. 77–85. (0,87 д. а.)

3. Берестецька О. М. Стимулювання інноваційного розвитку текстильної промисловості західного регіону України. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2018. Вип. 29. С. 128–134. (0,51 д. а.)

4. Берестецька О. М. Забезпечення конкурентоспроможності підприємств текстильної промисловості. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. Науковий журнал. 2019. Вип. 1 (91). С. 141–150. (0,7 д. а.)

5. Берестецька О. М., Желюк Т. Л. Детермінанти регіонального управління розвитком текстильної промисловості. *Сталий розвиток економіки*. 2019. Вип. 2. С.109–117. *Особистий внесок здобувача: обґрунтування теоретичних засад регіональної промислової політики*. (0,84 д. а., особисто автора – 0,4 д. а.).

Опубліковані праці апробаційного характеру

6. Берестецька О. М., Кузів М. С. Історичний аспект методики зведення виробничих витрат на бавовняних комбінатах. *Проблеми економіки України* : зб. наук. праць за матеріалами конф. «Економічні, правові, інформаційні та гуманітарні проблеми розвитку України в пост стабілізаційний період» (м. Тернопіль, 16 квіт. 2008р.) Вип. 12. Тернопіль, 2008. С. 19–22. (0,2 д. а. особисто автора – 0,1 д. а)

7. Берестецька О. М. Організація оперативного аналізу виробничої собівартості продукції. *Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід*: тези доп. II Міжнар. наук.-метод. конф. – форуму молодих економістів-кібернетиків (м. Тернопіль, 6–8 жовт. 2011 р.). Тернопіль, 2011. С. 215–217. (0,13 д. а.)

8. Берестецька О. М. Вплив організації виробництва на зниження собівартості продукції. *Актуальні задачі сучасних технологій* : матеріали III Міжнар. наук.-техн. конф. молодих учених та студентів (м. Тернопіль, 19–20 листоп. 2014 р.) Тернопіль, 2014. С. 299. (0,1 д. а.)

9. Берестецька О. М. Застосування концепції центрів відповідальності для управління витратами підприємства. *Формування ринкової економіки в Україні* : зб. наук. праць. Львів, ЛНУ, 2015. Вип. 34. С. 17–19. (0,3 д. а.)

10. Берестецька О. М. Синергетичний ефект – необхідна умова розвитку інноваційних кластерів регіону. *Актуальні проблеми менеджменту в умовах інноваційного розвитку економіки* : матеріали доп. Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю (м. Тернопіль, 17 квіт. 2019 р.). Ч. 1. Тернопіль, ТНЕУ, 2019. С. 21–24. (0,2 д. а.)

11. Берестецька О. М. Підготовка кваліфікованих кадрів для текстильного кластеру. *Реформа адміністративно-територіального устрою в Україні: реалії та перспективи* : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 29 трав. 2019 р.). Полтава, 2019. С. 10–13. (0,18 д. а.)

12. Берестецька О. М. Вдосконалення сайту підприємства для пошукових систем та користувачів. *Пріоритетні шляхи розвитку науки*. Ч. 1 : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 15–16 червня 2019 р.) Київ, МЦНД, 2019. С. 12–14. (0,26 д. а.)

13. Берестецька О. М. Виклики та перспективи становлення ринку нанотекстилю в національній економіці. *Літні наукові дискусії–2019* : зб. матеріалів XXXII Міжнар. Інтернет-конф. (м. Вінниця, 24 черв 2019 р.) Ч. 1. Вінниця, 2019. С. 5–9. URL: https://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2019/07/1частина_червень.pdf (0,2 д. а.)

АНОТАЦІЯ

Берестецька О. М. Активізація регіональних детермінант розвитку текстильної промисловості. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя МОН України, Тернопільський національний економічний університет МОН України, Тернопіль, 2019.

У роботі узагальнено наукові підходи до функціонування та управління текстильною промисловістю, обґрунтовано детермінанти її розвитку та місце в регіональній економіці. Проаналізовано потенціал текстильної промисловості в розрізі регіональних ринків та виокремлено стримуючі та стимулюючі чинники на різних рівнях функціонування економічної системи.

Розроблено концептуальну модель управління текстильною галуззю на регіональному рівні відповідно до потреб та викликів четвертої промислової революції, забезпечення збалансованого розвитку галузі з орієнтацією на екологічний вектор та нановиробництво.

Розроблено дорожню карту модернізації текстильної промисловості на мезорівні, за основу якої взято концепцію активізації конкурентного потенціалу галузі за ціною, якістю, логістичною мобільністю, асортиментом, організаційними формами ведення бізнесу на внутрішньому, регіональному та міжнародному ринках.

Запропоновано підходи до підвищення конкурентоспроможності текстильної галузі регіону з використанням кластерного підходу. Розвинуто організаційно-методичні підходи до стратегічного аналізу та моделювання розвитку текстильної промисловості регіону.

Ключові слова: детермінанти, текстильна галузь, регіональний розвиток, концептуальна модель управління текстильною галуззю, дорожня карта, екологічний аудит, нанотканина, екотекстиль, текстильний кластер, смарт-спеціалізація.

ANNOTATION

O. M. Berestetska. Activization of the regional determinants of textile industry development. – Manuscript.

Dissertation thesis for the acquisition of the Candidate of Economic Science (PhD) degree in the specialty 08.00.05 – Development of Productive Forces and Regional Economics. – Ternopil Ivan Puluj National Technical University, MES of Ukraine, Ternopil National Economic University, MES of Ukraine, Ternopil, 2019.

The scientific approaches to the functioning and management of the textile industry, which are advisable to put into the development of the textile industry and strengthen its position in the competitive development of the regions, are summarized in the scientific paper. Among them the following approaches should be admitted: the cluster theory, the expenses theory, the theory of growth poles, the spatial interaction of the market potentials, innovative, competitive, sustainable development.

The determinants of the textile industry development and their place in the regional economy are substantiated. The main determinants of the textile industry development, which can enhance or weaken the interaction of each other should be the following: the historical, institutional, reproductive, spatial, value, resource, technological, managerial with the allocation of the subsystems of intra-organizational management and industrial marketing, functional, social, cultural, economic, external economic, innovative, investment, environmental ones.

The textile industry of the regions in the context of the resource, technological, investment, foreign economic determinants is analyzed and the conditions for its development and reforming are determined.

The conceptual model of the textile industry management, which should unite the system of organizational and legal, economic, technical and technological measures, to meet the needs of the fourth industrial revolution, to ensure a balanced development of the industry with an orientation to the ecological vector and nano-manufacturing industry, is substantiated.

A roadmap for the textile industry modernization at the meso-level has been developed, on the basis of which the concept of activization of the competitive potential of the industry in terms of price, quality, logistic mobility, range, organizational forms of doing business at the domestic, regional and international markets is offered.

To improve the product quality and demand for it, the introduction of a mandatory environmental audit for the textile producers in the regions has been proven. The main issues in the implementation and further review of the environmental criteria are the following: the sustainable management of the natural resources; restrictions on the use of the hazardous chemicals; reduction of the environmental impacts during the production process; reduction of production and consumption waste.

To intensify the investment-innovation determinants of development, we offer to use the cluster approach in the organization and business doing in the textile industry at the regional level, which is explained by its complex form and the effective combination of the industrial, regional policy, policy of the small business support, policy of foreign and internal investments attraction, likewise innovation, scientific and technological, personnel, education policies, etc. As of today, the regional textile clusters can become the modern and promising directions of synergy for the businesses of this area. With regard to the Western region, it is justified that Ternopil OJSC “Teksterno” should become the main participant of the textile cluster.

To activate the cultural determinants of the textile industry in the region, likewise the development of the folk textile industries (embroidery, etc) as a form of the domestic entrepreneurship, it is offered to create the centers of folk crafts, creative clusters within frames of the textile industry of the region and the development of the cultural tourism, which are appropriate to be used in the implementation of the innovative requests within the framework of the strategic initiatives realization for the united territorial communities development.

A level model of increasing the competitiveness of the industry using a cluster approach is presented. The attention is focused on the methods of improving the quality parameters of the textile products, innovative forms of doing business.

The further development should be the following: organizational and methodological approaches to the strategic analysis and modeling of the textile industry development in the region of its financial provision, taking into account the possible risks, which will contribute to the increasing of the investment activity of the industry, modernization of the basis industries and creation of the new ones.

Keywords: determinants, textile industry, regional development, conceptual model of the textile industry management, synergistic effect, roadmap, environmental audit, nanofabrics, ecotextile, textile cluster, smart specialization

АНОТАЦИЯ

Берестецкая Е. М. Активизация региональных детерминант развития текстильной промышленности. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.05 – развитие производительных сил и региональная экономика. – Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя МОН Украины, Тернопольский национальный экономический университет МОН Украины, Тернополь, 2019.

В работе обобщены научные подходы к функционированию и управлению текстильной промышленностью, обоснованно детерминанты ее развития и место в региональной экономике. Проанализировано потенциал текстильной промышленности в разрезе региональных рынков и выделены сдерживающие и стимулирующие факторы на разных уровнях функционирования экономической системы.

Разработано концептуальную модель управления текстильной отраслью на региональном уровне в соответствии с потребностями и вызовам четвертой промышленной революции, обеспечения сбалансированного развития отрасли с ориентацией на экологический вектор и нанопроизводство.

Разработана дорожная карта модернизации текстильной промышленности на мезоуровне, в основу которой положена концепция активизации конкурентного потенциала отрасли по цене, качеству, логистической мобильности, ассортименту, организационным формам ведения бизнеса на внутреннем, региональном и международном рынках.

Предложено подходы к повышению конкурентоспособности текстильной отрасли региона с использованием кластерного подхода. Развита организационно-методические подходы к стратегическому анализу и моделированию развития текстильной промышленности региона.

Ключевые слова: детерминанты, текстильная отрасль, региональное развитие, концептуальная модель управления текстильной отраслью, дорожная карта, экологический аудит, наноткани, экотекстиль, текстильный кластер, смарт-специализация.

Підписано до друку 28.10.2019 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублюванні.
Умов. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 1,0.
Зам. № А038-19. Тираж 120 прим.

Видавець та виготовлювач
Тернопільський національний економічний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46009

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.*

Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль 46009
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@tneu.edu.ua